

موقعیت ایران در طبقه‌بندی جهانی درآمد

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

معاونت بررسی‌های اقتصادی

آبان ۱۳۹۹

چکیده:

با پیشرفت و یا پسرفت اقتصادها و بهبود و یا تنزل سطح رفاه جوامع، آستانه طبقه بندی کشورهای جهان در گروه های درآمدی گوناگون، هم تغییر می کند. وفق طبقه بندی سال ۲۰۲۰ بانک جهانی، در فهرست جدید این بانک، تعداد ۲۹ کشور در گروه کم درآمد، ۵۰ کشور در گروه با سطح درآمدی متوسط- پایین، ۵۶ کشور در گروه متوسط- بالا و ۸۳ کشور در گروه با سطح درآمدی بالا قرار دارند. کشور ایران هم برای ۱۴مین سال متوالی همچنان در گروه اقتصادهای با درآمد متوسط بالا قرار دارد و ضمن عدم بهبود وضعیت طی سال های اخیر، مشابه برخی از اقتصادهای در حال توسعه در تله این گروه درآمدی گرفتار شده است.

بررسی ها نشان می دهد که روند تغییر درآمد سرانه ایران با نوساناتی طی سال های گذشته همراه بوده و طی سال های اخیر روند بهبودی نداشته است. مقایسه وضعیت ایران با اقتصادهایی با جمعیت مشابه، کشور ترکیه در گروه اقتصادهای با درآمد متوسط بالا و اقتصاد آلمان در گروه اقتصادهای با درآمد بالا، نشان می دهد که در سال ۲۰۱۹ سرانه درآمد ملی ناخالص ایران بر اساس برابری قدرت خرید معادل ۱۴۵۶۰ دلار بوده در حالی که ارقام مربوط به کشور ترکیه و آلمان به ترتیب ۱،۹ و ۴ برابر ایران است.

چهار کشور منطقه خاورمیانه و همسایه ایران شامل قطر، امارات متحده عربی، عربستان سعودی و کویت، وضعیت به مراتب بهتری نسبت به ایران از حیث سرانه درآمد ملی دارند.

از طریق ایمیل زیر می توانید پیشنهادات و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه در اتاق تهران منعکس نمایید:

Economic.tccim@gmail.com

استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

بانک جهانی هر ساله در ابتدای ماه ژوئیه اقدام به انتشار فهرست جدید طبقه بندی اقتصادهای جهان بر اساس سطح درآمدی آنها می کند. در این فهرست کشورهای جهان به ۴ گروه درآمدی؛ درآمد بالا؛ درآمد متوسط بالا، درآمد متوسط پایین و کم درآمد، بر اساس درآمد ناخالص ملی سرانه تعیین شده به روش اطلس، طبقه بندی می شوند.

در روش اطلس، درآمد ناخالص ملی کشورها بر حسب پول ملی و با استفاده از عامل تبدیل اطلس (که از میانگین سه ساله نرخ های ارز برای هموار کردن اثرات نوسانات نرخ ارز استفاده می کند) به دلار آمریکا تبدیل شده و بر اساس تفاوت بین نرخ های تورم کشور (با استفاده از شاخص ضمنی تولید ناخالص داخلی در کشور) با چند کشور توسعه یافته (میانگین وزنی شاخص ضمنی تولید ناخالص داخلی کشورها-SDR) تعدیل شده و سپس برای به دست آوردن رقم سرانه به جمعیت تقسیم می شود.

در طبقه بندی درآمد ناخالص ملی سرانه کشورها، دو عامل مورد توجه قرار می گیرد:

- سرانه درآمد ملی ناخالص کشورها با تغییر رشد اقتصادی، تورم، نرخ ارز و جمعیت، تغییر می کند. روش تهیه حساب های ملی و داده های مورد استفاده هم در سرانه مزبور، تاثیر می گذارد.
- آستانه طبقه بندی که در واقع مشخص کننده محدوده های تعیین شده برای هر طبقه سطح درآمدی است بر اساس تورم و با استفاده از ضرایب SDR، تعدیل می شوند.

داده های جدید سرانه درآمد ملی کشورها برای سال ۲۰۱۹ مشخص شده که با استفاده از این داده ها به همراه تغییرات نرخ ارز رسمی، نرخ تورم و جمعیت، سرانه درآمد ملی کشورها، بروز رسانی و محاسبه می شود و در نهایت در تعیین طبقه سطح درآمدی هر کشور برای سال ۲۰۲۰، ملاک عمل قرار می گیرد.

سال مالی بانک جهانی در پایان ژوئن هر سال پایان می یابد و بر اساس اعلام این بانک، این طبقه بندی صرفاً با هدف تجزیه و تحلیل اقتصادی صورت می گیرد و تاثیری بر اعتبارات و تامین مالی این بانک به برخی از کشورها ندارد.

آستانه طبقه بندی جدید

آستانه های جدید طبقه بندی در ابتدای سال مالی بانک جهانی یعنی ابتدای ژوئیه هر سال تعیین و به مدت دوازده ماه اعتبار دارد. در طبقه بندی سال ۲۰۲۰، ارقام بدلیل تورم SDR، اندکی افزایش یافته بدین نحو که ارتقاء طبقه سطح درآمدی کشورها، مستلزم دارا بودن مقادیر بیشتری از درآمد ناخالص ملی سرانه است.

جدول ۱- آستانه طبقه بندی سطوح درآمدی کشورها برای سالهای ۲۰۲۰-۲۰۱۹ بر حسب سرانه درآمد ملی

آستانه	ژوئیه ۲۰۲۰ (دلار)	ژوئیه ۲۰۱۹ (دلار)
کم درآمد	<۱,۰۳۶	<۱,۰۲۵
درآمد متوسط- پایین	۱,۰۳۶-۴,۰۴۵	۱,۰۲۶-۳,۹۹۵
درآمد متوسط- بالا	۴,۰۴۵-۱۲,۵۳۵	۳,۹۹۶-۱۲,۳۷۵
درآمد بالا	>۱۲,۵۳۵	>۱۲,۳۷۵

منبع: بانک جهانی

در فهرست جدید بانک جهانی، تعداد ۲۹ کشور در گروه کم درآمد، ۵۰ کشور در گروه با سطح درآمدی متوسط- پایین، ۵۶ کشور در گروه متوسط- بالا و ۸۳ کشور در گروه با سطح درآمدی بالا قرار دارند. به واسطه سطح پیشرفت یا پسرفت و همچنین تغییر آستانه طبقه بندی درآمدی کشورها، طبقه درآمدی برخی از اقتصادها در سال ۲۰۲۰ تغییر یافته که فهرست کشورهای مشمول تغییر، در جدول ۲ خلاصه شده است. طبق اطلاعات این جدول، طبقه درآمدی ۷ کشور شامل؛ بنین، اندونزی، موریس، نائورو، رومانی، نپال و تانزانیا، بهبود و در مقابل طبقه درآمدی ۳ کشور شامل؛ الجزایر، سری لانکا و سودان، تضعیف شده است.

جدول ۲- تغییر طبقات درآمدی و سرانه درآمد ملی اقتصادها طی ۲۰۲۰-۲۰۱۹ - دلار

کشور	طبقه جدید درآمدی ۲۰۲۰	طبقه قبلی ۲۰۱۹	سرانه درآمد در اول ژوئیه ۲۰۲۰	سرانه درآمد در اول ژوئیه ۲۰۱۹
بنین	متوسط- پایین	کم درآمد	۱,۲۵۰	۸۷۰
اندونزی	متوسط- بالا	متوسط- پایین	۴,۰۵۰	۳,۸۴۰
موریس	درآمد بالا	متوسط- بالا	۱۲,۷۴۰	۱۲,۰۵۰
نائورو	درآمد بالا	متوسط- بالا	۱۴,۲۳۰	۱۱,۲۴۰
رومانی	درآمد بالا	متوسط- بالا	۱۲,۶۳۰	۱۱,۲۹۰
نپال	متوسط- پایین	کم درآمد	۱,۰۹۰	۹۶۰
تانزانیا	متوسط- پایین	کم درآمد	۱,۰۸۰	۱,۰۲۰
الجزایر	متوسط- پایین	متوسط- بالا	۳,۹۷۰	۴,۰۶۰
سری لانکا	متوسط- پایین	متوسط- بالا	۴,۰۲۰	۴,۰۶۰
سودان	کم درآمد	متوسط- پایین	۵۹۰	۱,۵۶۰

منبع: بانک جهانی

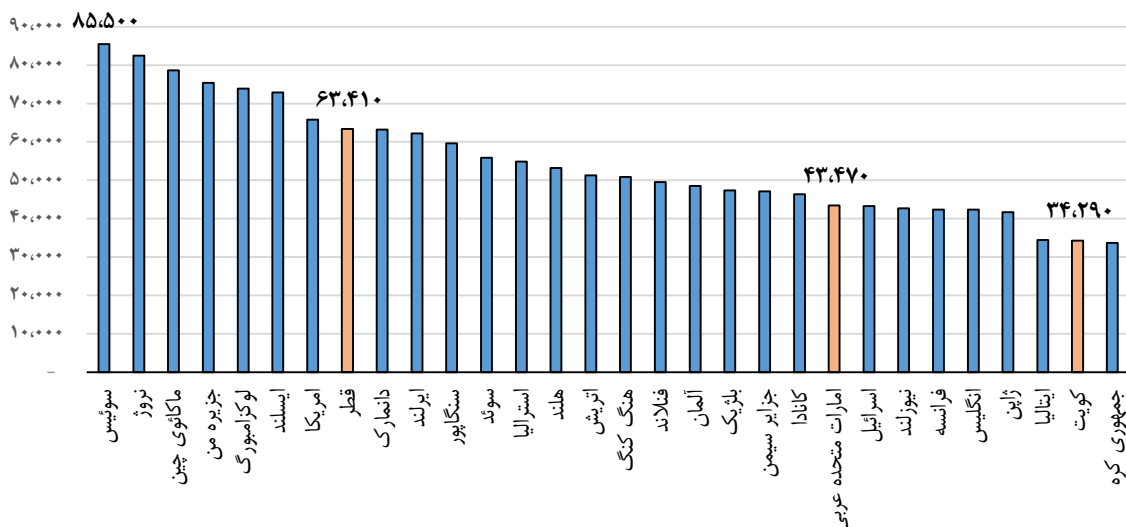
طبق اطلاعات بانک جهانی، در سال ۲۰۱۹ کشور ایران با دارا بودن جمعیت ۸۲,۹ میلیون نفری رتبه ۱۹ جهان را از حیث جمعیت داراست در حالی که از لحاظ سرانه درآمد ناخالص ملی با رقم ۵۴۲۰ دلار به روش اطلس، رتبه ۱۰۳م و از حیث سرانه درآمد ناخالص ملی بر اساس دلار بین المللی و برابری قدرت خرید با رقم ۱۴۵۶۰ دلار، رتبه ۹۳ را در بین کشورهای جهان به خود اختصاص داده است.

بررسی ها نشان می دهد که روند تغییر درآمد سرانه ایران با نوساناتی طی سال های گذشته همراه بوده است. در مقایسه ایران با اقتصادهایی با جمعیت مشابه، کشور ترکیه در گروه اقتصادهای با درآمد متوسط بالا و اقتصاد آلمان در گروه اقتصادهای با درآمد بالا قرار دارند. در سال ۲۰۱۹ سرانه درآمد ملی ناخالص ایران بر اساس برابری قدرت خرید معادل ۱۴۵۶۰ دلار بوده در حالی که ارقام مربوط به کشور ترکیه و آلمان به ترتیب ۱,۹ و ۴ برابر ایران است.

طی ۳۳ سال گذشته از ۱۹۸۷ الی ۲۰۱۹، کشور ایران در ۱۹ سال در طبقه با سطح درآمد متوسط- پایین و در ۱۴ سال در طبقه با سطح درآمد متوسط- بالا قرار داشته است. با استثنای سال های ۱۹۸۷ الی ۱۹۸۹ که ایران در طبقه متوسط بالای درآمدی قرار داشته و بعد از آن به مدت ۱۹ سال با تنزل موقعیت، در گروه درآمدی متوسط پایین قرار می گیرد، کشور ایران از سال ۲۰۰۹ به بعد در طبقه درآمدی متوسط- بالا قرار گرفته که همچنان در این گروه قرار دارد.

نمودارهای ۱ و ۲ وضعیت ۳۰ کشور برتر از لحاظ سرانه درآمد ناخالص ملی بر اساس روش اطلس و برابری قدرت خرید را در سال ۲۰۱۹ نشان می دهد. بالاترین درآمد ملی ناخالص سرانه در سال ۲۰۱۹ بر اساس روش اطلس متعلق به کشور سوئیس با رقم ۸۵,۵ هزار دلار و بر اساس روش برابری قدرت خرید متعلق به ماکائوی چین با رقم ۱۲۳ هزار دلار است. در بین ۳۰ کشور با بالاترین سرانه درآمد ملی، ۴ کشور خاورمیانه و همسایه ایران شامل کشورهای قطر، امارات متحده عربی، عربستان سعودی و کویت هم قرار دارند که درآمد ملی سرانه آن ها تفاوت قابل توجهی با کشور ایران دارد.

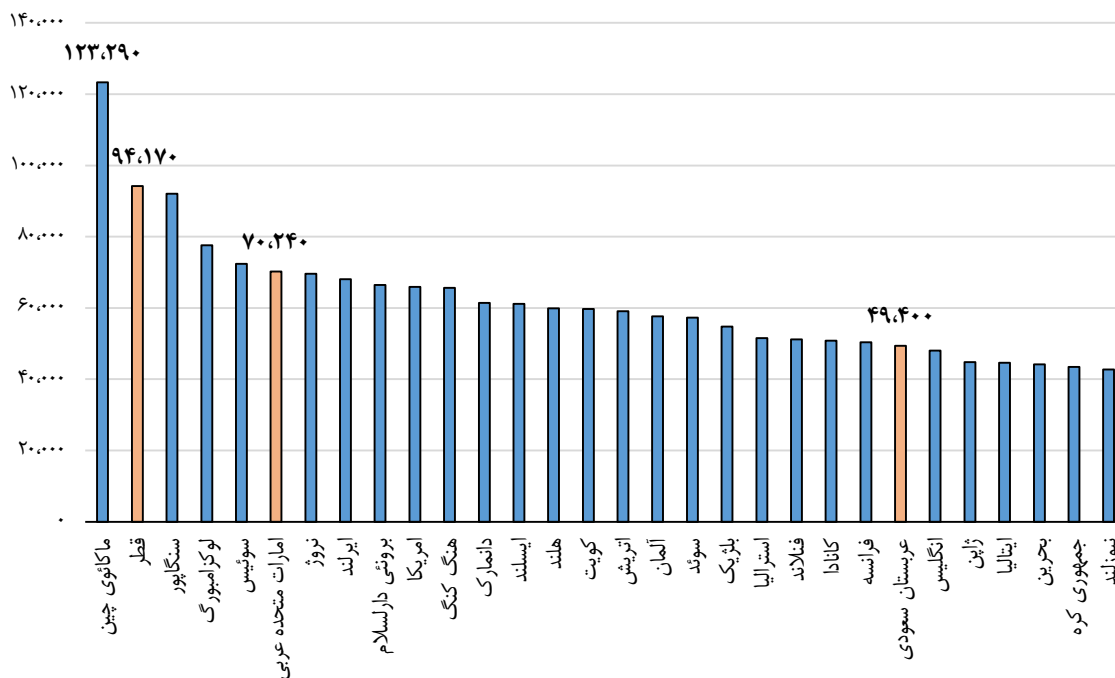
نمودار ۱ - ۳۰ کشور برتر جهان از لحاظ سرانه درآمد ملی ناخالص به روش اطلس - دلار

منبع: بانک جهانی

نمودار ۲ - ۳۰ کشور برتر جهان از لحاظ سرانه درآمد ملی ناخالص بر اساس برابری قدرت خرید و دلار بین المللی - دلار

منبع: بانک جهانی

اگرچه ممکن است اقتصادهایی از لحاظ میزان درآمد ناخالص ملی وضعیت خوبی داشته باشند ولی سرانه این رقم به عنوان یکی از شواهد سطح استانداردهای زندگی جوامع این کشورها، اهمیت بیشتری دارد. برخی اقتصادهای کوچک ثروتمند و یا اقتصادهای صنعتی توسعه یافته اغلب از درآمد ناخالص ملی سرانه بالاتری برخوردار هستند ولی روند رو به رشد این متغیر برای برخی اقتصادهای در حال توسعه نشان از روند توسعه و پیشرفت اقتصادی آنهاست. اقتصادهای جهان دائماً در تلاش هستند تا ضمن حفظ روند مثبت رشد اقتصادی سالانه، بر شناسایی پتانسیل‌های جدید رشد متناسب با تحولات فناوری و نیازهای جدید کسب و کار، اقدام کنند به نحوی که برآیند همه این فعالیت‌ها، باعث ارتقاء موقعیت و اعتبار آنها در صحنه اقتصاد جهانی شود.

بروز رکود به ویژه رکودهای تورمی، از عوامل تاثیرگذار منفی بر روند رشد درآمد ناخالص ملی سرانه اقتصادهاست که اقتصاد ایران هم به علت عدم نیل به رشد اقتصادی مولد توسعه و پیشرفت، دستاوردی در زمینه بهبود سطح استانداردهای زندگی جامعه ایرانی نداشته است و علائمی از ارتقاء سرانه درآمد ملی ناخالص ایران و کاهش شکاف آن مشاهده نمی‌شود.

